

**CENTRUL NAȚIONAL
ANTICORUPȚIE AL
REPUBLICII MOLDOVA**

**NATIONAL ANTICORRUPTION
CENTRE OF THE REPUBLIC OF
MOLDOVA**

Adresa: MD-2004, bd. Ștefan cel Mare și Sfânt 198, mun. Chișinău, Republica Moldova
tel. (+373) 22-25-72-94, email: secretariat@cna.md

Nr. 06/2/2775 din 19.02.2024

La nr. 33 din 07.02.2024

Parlamentul Republicii Moldova

Prin prezenta, Vă remitem atașat raportul de expertiză anticorupție la proiectul de lege pentru modificarea articolului 2 din Legea nr. 121/2001 cu privire la protecția socială suplimentară a unor categorii de populație.

Anexă: Raportul de expertiză anticorupție – 3 (trei) file.

Director

Digitally signed by Pînzari Alexandr
Date: 2024.02.19 18:58:11 EET
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova

Alexandr PÎNZARI

Ex: Daniela Carbuni , Tel. 022 257-421

SECRETARIATUL PARLAMENTULUI REPUBLICII MOLDOVA	
D.D.P. Nr. <u>432</u>	
"do" <u>02</u>	<u>2024</u>
Ora _____	

RAPORT DE EXPERTIZĂ ANTICORUPȚIE

Nr. ELO24/9460 din 19.02.2024

la proiectul de lege pentru modificarea articolului 2 din Legea nr. 121/2001 cu privire la protecția socială suplimentară a unor categorii de populație

Prezentul raport de expertiză anticorupție a fost întocmit de Centrul Național Anticorupție al Republicii Moldova în baza Legii nr.100/2017 cu privire la actele normative, a Legii nr.1104/2002 cu privire la Centrul Național Anticorupție, a Legii integrității nr.82/2017 și a Metodologiei de efectuare a expertizei anticorupție a proiectelor de acte legislative și normative, aprobată prin Hotărârea Colegiului Centrului nr.6 din 20 octombrie 2017.

I. Analiza riscurilor de corupere a procesului de promovare a proiectului

I.1. Pertinența autorului, categoriei propuse a actului și a procedurii de promovare a proiectului

Autor al proiectului de act normativ este Parlamentul RM, iar autor nemijlocit este un grup de Deputați în Parlament, ceea ce corespunde art.73 din Constituția Republicii Moldova și art.47 alin. (3) din Regulamentul Parlamentului, aprobat prin Legea nr.797/1996.

Categoria actului legislativ propus este Lege organică, ceea ce corespunde art.72 din Constituție și art. 6-12 din Legea nr.100/2017 cu privire la actele normative.

I.2. Respectarea rigorilor de transparență în procesul decizional la promovarea proiectului

Conform art.8 al Legii nr.239/2008 privind transparența în procesul decizional *"etapele asigurării transparenței procesului de elaborare a deciziilor sunt:*

- a) informarea publicului referitor la inițierea elaborării deciziei;*
- b) punerea la dispoziția părților interesate a proiectului de decizie și a materialelor aferente acestuia;*
- c) consultarea cetățenilor, asociațiilor constituite în corespundere cu legea, altor părți interesate;*
- d) examinarea recomandărilor cetățenilor, asociațiilor constituite în corespundere cu legea, altor părți interesate în procesul de elaborare a proiectelor de decizii;*
- e) informarea publicului referitor la deciziile adoptate."*

Proiectul și materialele aferente au fost plasate pentru consultare publică pe pagina web oficială a Parlamentului Republicii Moldova, www.parlament.md, astfel realizând etapa de asigurare a transparenței procesului decizional statuat la art.8 lit.b) din Legea nr.239/2008, în acest sens fiind

asigurat accesul părților interesate la proiectul de decizie.

I.3. Scopul anunțat și scopul real al proiectului

Potrivit notei informative „Proiectul de lege a fost elaborat în scopul sporirii protecției sociale a unor categorii de populație, după cum urmează:

- participanților la cel de-al doilea război mondial din rîndul militarilor care și-au satisfăcut serviciul militar în componența armatei de operații, detașamentelor și formațiunilor de partizani, văduvelor Eroilor Uniunii Sovietice persoanelor care au lucrat ca angajați civili în armata de operații în anii celui de-al doilea război mondial persoanelor care s-au aflat în orașul Leningrad (Sankt Petersburg) în perioada blocadei (8 septembrie 1941 - 27 ianuarie 1944), persoanelor antrenate de organele puterii locale la strângerea munițiilor și a tehnicii militare, la deminarea teritoriului și a obiectelor în anii celui de-al doilea război mondial;
- soților supraviețuitori ai participanților la Cel de-al Doilea Război Mondial sau la acțiuni de luptă în timp de pace, căzuți la datorie, sau ai persoanelor cu dizabilități de pe urma războiului decedate;
- copiilor participanților la cel de-al doilea război mondial sau la acțiuni de luptă în timp de pace, căzuți la datorie, sau ai persoanelor cu dizabilități de pe urma războiului decedate;
- unuia dintre părinții participanților la acțiunile de luptă în timp de pace sau la acțiunile de luptă pentru apărarea integrității teritoriale și independenței Republicii Moldova căzuți la datorie.”

Analizând normele elaborate s-a constatat că prin proiect se propune modificarea art.2 alin.(1) pct. 2), 3), 4), 5) din Legea nr.121/2001 cu privire la protecția socială suplimentară a unor categorii de populație, prin majorarea cuantumului alocației lunare de stat pentru categoriile de cetățeni stabiliți în proiect, cu 250 de lei. Prin urmare, se constată că scopul declarat de către autor în nota informativă corespunde scopului real al proiectului.

I.4. Interesul public și interesele private promovate prin proiect

Prevederile proiectului promovează interesele categoriilor de cetățeni - beneficiari ai alocației lunare de stat menționați la art.2 alin.(1) pct. 2), 3), 4) și 5) din Legea nr.121/2001, care de la data de 01 martie 2014 vor beneficia de alocație de stat majorată. Prin urmare, se constată că prevederile proiectului sunt conforme interesului public.

I.5. Justificarea soluțiilor proiectului

I.5.1. Suficiența argumentării din nota informativă.

În conformitate cu art.30 al Legii nr.100/2017 cu privire la actele normative, proiectele de acte normative sunt însoțite de „nota informativă care cuprinde:

- a) denumirea sau numele autorului și, după caz, a participanților la elaborarea proiectului actului normativ;
- b) condițiile ce au impus elaborarea proiectului actului normativ și finalitățile urmărite;
- c) descrierea gradului de compatibilitate, pentru proiectele care au ca scop armonizarea legislației naționale cu legislația Uniunii Europene;
- d) principalele prevederi ale proiectului și evidențierea elementelor noi;
- f) modul de încorporare a actului în cadrul normativ în vigoare”.

Nota informativă a fost elaborată în corespundere cu prevederile art.30 din Legea nr.100/2017, fiind expuse condițiile care au impus elaborarea proiectului și finalitățile urmărite cu precizarea principalelor prevederi și evidențierea elementelor noi.

Cu toate acestea, se constată că în nota informativă nu sunt exhaustiv prezentate categoriile de subiecți care vor beneficia de alocație majorată, fiind identificată omisiunea stipulării câtorva categorii de beneficiari, cum ar fi:

- de la art.2 alin. (1) pct. 2) foștilor deținuți în lagărele de concentrare fasciste și în ghetouri, în alte locuri de detenție forțată, create de Germania fascistă și de aliații acesteia în perioada celui de-al doilea război mondial;
- de la art.2 alin. (1) pct. 4) copiilor participanților la lichidarea consecințelor avariei de la C.A.E. Cernobîl, decedați;
- de la art.2 alin. (1) pct. 5) unuia dintre părinții militarilor căzuți la datorie sau decedați în timpul îndeplinirii obligațiilor serviciului militar în termen din rândurile Armatei Sovietice sau ale Armatei Naționale.

Prin urmare, se consideră necesar a completa nota informativă în corespundere cu dispozițiile Legii nr.121/2001 și prevederile proiectului, or majorarea cuantumului alocației de stat se va realiza în privința tuturor categoriilor de subiecți stabiliți la art.2 alin.(1) pct. 2), 4). 5) din Legea supusă modificării.

I.5.2. Argumentarea economică-financiară.

Conform art.30 lit.e) al Legii nr.100/2017 cu privire la actele normative, nota informativă trebuie să conțină „e) *fundamentarea economico-financiară*”.

Implementarea proiectului în practică necesită alocarea mijloacelor financiare suplimentare din bugetul de stat, fapt menționat și de către autor în nota informativă. În cuprinsul notei informative, la compartimentul *Fundamentarea economico-financiară* se enunță că „Conform estimărilor, circa 570 de persoane urmează să beneficieze începând cu 1 martie 2024, de majorarea alocațiilor lunare de stat, cu o sumă fixă de 250 lei. Prin urmare, costul realizării proiectului va atrage după sine alocarea mijloacelor financiare suplimentare din bugetul de stat în valoare de circa 1 425 000 lei pentru lunile rămase în anul 2024 (570 beneficiari x 250 lei x 10 luni = 1 425 000 lei).”

În acest sens, subliniem că adoptarea inițiativei propuse urmează a fi precedată de acceptul Guvernului, în conformitate cu art.131 alin.(4) din Constituția Republicii Moldova, potrivit căruia: „Orice propunere legislativă sau amendament care atrage majorarea sau reducerea veniturilor bugetare sau împrumuturilor, precum și majorarea sau reducerea cheltuielilor bugetare pot fi adoptate numai după ce sunt acceptate de Guvern”. În sensul dat, obligativitatea existenței acceptului prealabil al Guvernului în privința amendamentelor sau propunerilor legislative care implică majorarea sau reducerea cheltuielilor, veniturilor sau împrumuturilor, constituie drept o condiție imperativă de la care legislativul nu poate deroga, iar nerespectarea acesteia constituie o încălcare a procedurii stabilite de Constituție, în materie de legiferare în domeniul bugetar. Așadar, se conturează necesitatea prezentării inițiativei propuse numai după identificarea sursei de finanțare și cu acceptul prealabil al Guvernului.

II. Analiza generală a factorilor de risc ale proiectului

II.1. Limbajul proiectului

Potrivit art.54 al Legii nr.100/2017 cu privire la actele normative „textul proiectului actului normativ se elaborează [...] cu respectarea următoarelor reguli: [...]

a) se expune într-un limbaj simplu, clar și concis [...]

c) terminologia utilizată este constantă, uniformă și corespunde celei utilizate în alte acte normative, în legislația Uniunii Europene și în alte instrumente internaționale la care Republica Moldova este

parte, cu respectarea prevederilor prezentei legi; [...]

e) se interzice folosirea neologismelor dacă există sinonime de largă răspândire, [...]

f) se evită folosirea [...] a cuvintelor și expresiilor [...] care nu sînt utilizate sau cu sens ambiguu;

g) se evită tautologiile juridice;

h) se utilizează, pe cât este posibil, noțiuni monosemantice, [...]".

Textul proiectului este expus într-un limbaj simplu, clar și concis, cu respectarea regulilor gramaticale și de ortografie, întrunind cerințele prevăzute de art.54 din Legea nr.100/2017.

Cu toate acestea, în conținutul proiectului au fost identificate deficiențe în legătură cu promovarea modificării de la Art. I pct.1. din proiect unde se propune majorarea alocației lunare de stat pentru categoriile de cetățeni stipulați la art.2 alin.(1) pct. 2) din Legea nr.121/2001, întrucât potrivit actului normativ supus modificării, deja a fost operată modificarea de mărire a cuantumului alocației, urmare adoptării Legii nr.433/2023, potrivit căreia de la 01 ianuarie 2024 valoarea alocației lunare de stat este de 1750 de lei. Prin urmare, se constată că norma de la art.I pct.1. din proiect necesită a fi exclusă din conținutul acestuia.

II.2. Coerența legislativă a proiectului

În textul proiectului nu au fost identificate norme contradictorii sau conflicte dintre prevederile acestuia cu reglementările altor acte normative în vigoare.

II.3. Activitatea agenților publici și a entităților publice reglementată în proiect

Proiectul reglementează activitatea Guvernului, fiind stabilită sarcina de armonizare a actelor sale normative în concordanță cu prevederile proiectului propus spre adoptare.

II.4. Atingeri ale drepturilor omului care pot fi cauzate la aplicarea proiectului

Prevederile proiectului nu aduc atingere drepturilor fundamentale ale omului consacrate de Constituția Republicii Moldova, Declarația Universală a Drepturilor Omului și Convenția Europeană a Drepturilor Omului.

III. Concluzia expertizei

Proiectul de act normativ a fost elaborat în scopul modificării art.2 din Legea nr.121/2001 cu privire la protecția socială suplimentară a unor categorii de populație, prin majorarea cuantumului alocației lunare de stat pentru categoriile de cetățeni stabiliți în proiect, având drept obiectiv sporirea protecției sociale a categoriilor stipulate în proiect.

În procesul de promovare a proiectului de decizie, rigorile de asigurare a transparenței decizionale statuate la art.8 lit.b) din Legea nr.239/2008 a fost respectată de către autor, fiind asigurat accesul părților interesate la proiect.

Conținutul proiectului necesită a fi revizuit întrucât modificarea propusă pentru Art.I pct.1. din proiect a fost deja operată urmare adoptării Legii nr.433/2023, fiind majorat cuantumul alocației lunare de stat cu 250 de lei, rezultând suma de 1750 de lei, soluție promovată și în textul proiectului examinat.

Suplimentar, se recomandă complementarea notei informative cu categoriile de cetățeni a căror menționare a fost omisă, deși sunt stipulați la art.2 alin.(1) pct. 2), 4), 5) din Legea nr.121/2001, categorii enumerate la compartimentul I.5.1 din prezentul raport.

Adițional, întrucât prevederile proiectului implică cheltuieli suplimentare din bugetul de stat, se subliniază necesitatea obținerii avizului pozitiv al Guvernului, în temeiul art.131 alin.(4) din Constituția Republicii Moldova, unde se enunță că *„Orice propunere legislativă sau amendament care atrage majorarea sau reducerea veniturilor bugetare sau împrumuturilor, precum și majorarea sau reducerea cheltuielilor bugetare pot fi adoptate numai după ce sunt acceptate de Guvern”*.

19.02.2024

Expert al Direcției legislație și expertiză anticorupție:

Daniela Carbuni , Inspector principal

Digitally signed by Carbuni Daniela
Date: 2024.02.19 16:29:52 EET
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova

